MALTA

QORTI TA' L-APPELL KRIMINALI

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF
DAVID SCICLUNA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta tas-27 ta' Novembru, 2008

Numru 2/2007

Ir-Repubblika ta' Malta

v.

Frangisk Fenech

(Att ta' Akkuza 2/2007)

Illum, 27 ta' Novembru 2008

Il-Qorti:

1. Din hi sentenza wara rikors ta' appell intavolat mill-akkuzat Frangisk (Frangisku) Fenech fil-11 ta' April 2008

minn sentenza preliminari moghtija mill-Qorti Kriminali fit-8 ta’ April 2008.

2. Fenech jinsab akkuzat bit-tentattiv ta’ omicidju volontarju ta’ John Pace (l-ewwel kap tal-Att ta’ Akkuza), talli spara arma tan-nar f’post abitat jew fi qrib tieghu jew fit-toroq pubblici (it-tieni kap), kif ukoll talli minghajr licenzja tal-Kummissarju tal-Pulizija kellu fil-pussess jew kontroll tieghu, jew kellu f’idejh jew fuqu, xi arma tan-nar jew munizzjon barra minn fond jew post li jaghmel mieghu (it-tielet kap).

3. L-Att ta’ Akkuza gie notifikat lill-akkuzat fit-22 ta’ Jannar 2007. Permezz ta’ nota pprezentata fid-9 ta’ Frar 2007 l-akkuzat eccepixxa l-inammissibilita` ta’ zewg xhieda tal-prosekuzzjoni – James Claridge u l-ex Spettur tal-Pulizija Dennis Balzan. Fil-25 ta’ Frar **2008** hu pprezenta rikors fil-Qorti Kriminali li permezz tieghu talab li huwa jkun jista’ jipproduci bhala prova fil-guri kopja tas-sentenza ta’ dik l-istess qorti tas-26 ta’ Frar 2007 fl-ismijiet *Ir-Repubblika ta’ Malta v. John Pace*, kif ukoll kopja tas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali (cioe` ta’ din il-Qorti) tal-14 ta’ Gunju 2007 fl-istess ismijiet. Talab ukoll li jipproduci bhala xhud lir-Registratur tal-Qrati jew rappresentant tieghu ghall-konferma taz-zewg sentenzi, kif ukoll li tigi ezibita l-fedina penali aggornata ta’ John Pace – l-allegat vittma skond l-ewwel kap tal-Att ta’ Akkuza – jew alternattivament li l-Kummissarju tal-Pulizija jigi ordnat jipprovdi lid-difensuri tieghu b’kopja tal-fedina penali aggornata ta’ l-imsemmi Pace.

4. Il-Qorti Kriminali ddisponiet minn dawn il-kwistjonijiet b’sentenza moghtija, kif inghad, fit-8 ta’ April 2008. Il-parti relevanti ta’ dik is-sentenza tghid hekk:

“B’nota tad-9 ta’ Frar 2007 l-akkużat ressaq dawn l-eċċezzjonijiet preliminari:
1. ix-xhud James Claridge (xhud tal-prosekuzzjoni) ma huwiex ammissibbli għall-prova ta’ l-identità għall-għanijiet tal-prova dwar ir-reċidiva għax la kien uffiċjal prosekutur u lanqas kien b’xi mod ħa sehem fil-prosekuzzjoni; u

2. l-*ex*-Spettur tal-Pulizija Dennis Balzan (xhud tal-prosekuzzjoni) ukoll ma huwiex ammissibbli għax, kif qal hu stess, minħabba l-mogħdija ta' żmien hu ma jiftakar xejn dwar il-proċeduri.

"B'rikors ippreżentat fil-25 ta' Frar 2008, l-akkużat talab illi l-qorti:

(a) tawtorizzah jipproduċi bħala dokument is-sentenza mogħtija minn din il-qorti nhar is-26 ta' Frar 2007 fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta *versus* John Pace** (Att ta' Akkuza nru 2/2006);

(b) tawtorizzah jipproduċi bħala dokument is-sentenza mogħtija mill-Qorti ta' l-Appell Kriminali nhar l-14 ta' Ġunju 2007 fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta *versus* John Pace** (Att ta' Akkuza nru 2/2006);

(c) tawtorizzah jipproduċi bħala xhud lir-Reġistratur tal-Qrati (u/jew rappreżentant/i tiegħu) sabiex jikkonfermaw iż-żewġ sentenzi fuq imsemmija;

(d) tawtorizzah jipproduċi bħala xhud lill-Kummissarju tal-Pulizija (jew rappreżentant tiegħu) sabiex jesebixxi kopja tal-fedina penali aġġornata ta' 1-istess John Pace; u

(e) sussidjarjament għat-talba (d) hawn fuq, tordna lill-Kummissarju tal-Pulizija sabiex jipprovdi lid-difensuri ta' l-esponent b'kopja tal-fedina penali aġġornata ta' John Pace.

"L-Avukat Ġenerali wieġeb fit-3 ta' Marzu 2008 u qal illi f'dan l-istadju ma humiex ammissibbli provi ġodda.

"Din is-sentenza tallum hija dwar l-eċċezzjonijiet preliminari ta' l-akkużat u dwar ir-rikors tal-25 ta' Frar 2008.

"Dwar l-ammissibbilità bħala xhud ta' James Claridge

"L-ewwel eċċezzjoni tgħid illi James Claridge ma huwiex ammissibbli bħala xhud għax ma kienx ħa sehem bħala prosekutur jew b'xi mod ieħor fil-prosekuzzjoni li wasslet għas-sentenzi msemmija fl-att ta' l-akkuża.

"James Claridge huwa xhud ta' l-identità għall-għanijiet tar-reċidiva. Meta xehed quddiem il-Maġistrat fit-23 ta' Settembru 2005[1] qal illi, għalkemm ma kienx l-uffiċjal prosekutur, kien ħa sehem bħala uffiċjal tal-pulizija fl-

---

1 *Foll.* 384 *et seqq.*

investigazzjzonijiet u l-proċeduri li wasslu għas-sentenza ta' l-4 ta' Frar 1964.

"Dan ix-xhud għalhekk għandu informazzjoni utli u relevanti, u għandu jinstema'.

"L-ewwel eċċezzjoni preliminari hija għalhekk miċħuda.

"Dwar l-ammissibbilità bħala xhud ta' Dennis Balzan

"It-tieni eċċezzjoni tgħid illi Dennis Balzan ma huwiex ammissibbli bħala xhud għax stqarr illi ma jiftakar xejn dwar il-proċeduri li wasslu għas-sentenzi msemmija fl-att ta' l-akkuża. Tassew illi meta xehed quddiem il-Maġistrat fit-30 ta' Ġunju 2005[2] Dennis Balzan xehed illi ma jaf xejn. Madankollu, dan jolqot l-utilità tax-xhud mhux l-ammissibbilità tiegħu. Barra minn hekk, għalkemm forsi mhux probabbli, huwa wkoll possibbli illi dan ix-xhud jasal biex jiftakar, aktar u aktar meta tqis illi l-każ li dwaru ssejjaħ biex jixhed kien ta' tentativ ta' omiċidju u mhux ta' xi reat komuni "ta' kuljum". L-agħar li jista' jiġri hu li x-xhud jibqa' ma jiftakarx u jittella' għalxejn, iżda din ma hijiex raġuni għala jitqies *a priori* inammissibbli.

''It-tieni eċċezzjoni preliminari wkoll hija għalhekk miċħuda.

"Dwar ir-rikors tal-25 ta' Frar 2008.

"Ngħaddu issa biex inqisu r-rikors tal-25 ta' Frar 2008.

"Tassew illi, kif igħid l-Avukat Ġenerali fit-tweġiba tiegħu, issa li għalaq iż-żmien mogħti fl-art. 438 tal-Kodiċi Kriminali, u ma hemmx iċ-ċirkostanzi msemmija fl-art. 406 ta' l-istess Kodiċi, ma jistgħux jitressqu provi ġodda. Għal din ir-raġuni, it-talbiet magħmula fil-para. (d) u (e) tar-rikors ma jistgħux jintlaqgħu.

"Is-sentenzi msemmija fil-para. (a), (b) u (ċ), iżda, ngħataw meta kien ġà għalaq iż-żmien mogħti fl-art. 438 u għalhekk ma setgħux jissemmew fin-nota li kellha ssir skond l-art. 438(2)(ii) tal-Kodiċi Kriminali.

"Il-qorti, iżda, hija tal-fehma illi s-sentenzi li jrid iressaq xhieda dwarhom l-akkużat ma humiex ammissibbli kemm għax il-provi f'dawn il-proċeduri għandhom isiru permezz tax-xhieda li jinstemgħu matul il-proċeduri stess, u mhux b'referenza għal dak li irriżulta waqt proċeduri oħra, u kif ukoll għax dawk is-sentenzi jistgħu jkollhom influwenza indebita fuq il-ġurati li jiddeċiedu dwar il-fatti fil-proċeduri

---

2 *Foll.* 369 *et seqq.* u *fol.* 378.

tallum. Tassew illi l-akkużat stqarr illi x'aktarx illi jagħżel illi dawn il-proċeduri jinstemgħu bla ġurati, iżda din l-għażla għadha ma saritx u tista' wkoll ma ssirx. Barra minn hekk, ir-regoli dwar ammissibbilità ta' provi ma jiddependux fuq jekk id-deċiżjoni dwar il-fatti titteħidx minn imħallef togat jew minn ġurati.
"Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiċħad it-talbiet magħmula bir-rikors tal-25 ta' Frar 2008.
"Tiddifferixxi il-kawża *sine die* sakemm ikun magħruf kif ikun inqata' xi appell eventwali u – jekk ma jsirx appell, jew wara li jinqata' l-appell – sabiex il-kawża tiġi appuntata għas-smigħ skond meta jmissha t-turn tagħha skond il-liġi .
"Sadanittant l-akkużat jibqa' fl-istess stat li hu għal dak li jirrigwarda l-libertà provviżorja."
5. Ghalkemm fl-appell tieghu, li, kif inghad, gie pprezentat fil-11 ta' April 2008, l-appellant Fenech appella kemm mic-cahda tal-eccezzjoni preliminari tieghu fir-rigward tax-xhud James Claridge kif ukoll mic-cahda tat-talbiet maghmula bir-rikors tal-25 ta' Frar 2008, fl-udjenza quddiem din il-Qorti tad-19 ta' Settembru 2008 l-abbili difensuri tal-appellant – Dott. Joseph Mifsud u Dott. Philip Galea Farrugia – irtiraw l-ewwel aggravju referibbilment ghax-xhud Claridge, b'mod ghalhekk li l-appell issa huwa limitat biss ghall-kwistjoni tas-sentenzi moghtija fir-rigward ta' John Pace u ghall-fedina penali ta' l-istess Pace.
6. L-ewwel qorti cahdet it-talba ghall-produzzjoni tal-fedina penali ta' John Pace kif ukoll it-talba ghalbiex il-Kummissarju tal-Pulizija jigi ordnat jaghti kopja tal-fedina penali ta' l-istess Pace lid-difensuri tal-akkuzat ghar-raguni li din it-talba saret tardivament u cioe` wara li kien skada z-zmien imsemmi fl-Artikolu 438(2) tal-Kodici Kriminali, u ghamlet referenza wkoll ghall-Artikolu 406 tal-istess Kodici. Bid-dovut rigward lejn dik il-Qorti, l-Artikolu 406 ma jiccentra xejn fil-kwistjoni. L-artikolu tal-ligi li kellha tara l-Qorti – u li anke l-Avukat Generali missu, b'lejalta`, indikalha – kien l-Artikolu 440 tal-Kap. 9. Dan l-artikolu dejjem gie interpretat fis-sens li provi godda dejjem jistghu jingiebu mill-partijiet, cioe` anke wara li jkun skada t-terminu imsemmi, basta li l-Qorti tkun sodisfatta li l-prova tkun <u>relevanti</u> – u ghalhekk mhux biss ammissibbli, li hu l-uniku kriterju li ghandu jigi meqjus ghall-finijiet tas-

subartikoli (2)(i) u (3) tal-Artikolu 438 imsemmi – kif ukoll li l-parti l-ohra ma tkunx batiet hsara billi l-prova ma tkunx giet moghtija fin-nota msemmija fl-Artikolu 438(2) jew ma tkunx giet prezentata fiz-zmien specifikat fl-imsemmi artikolu. Il-gurisprudenza dejjem irriteniet li l-"hsara" hawn imsemmija tikkonsisti fl-element ta' sorpriza u inabilita` li wiehed jikkontrolla dwar dik il-prova gdida, liema hsara tista' tigi evitata billi semplicement jinghata differiment, anke wiehed qasir hafna.

7. Issa, ma jistax ikun hemm dubju li f'kaz fejn si tratta specjalment ta' akkuzi li jirrigwardaw offizi fuq il-persuna, il-fedina penali tal-vittma mhux biss hi dokument ammissibbli, izda tista' tkun relevanti ghall-finijiet tar-reputazzjoni generali li dik il-persuna seta' kellha – ara *passim* is-sentenzi ta' din il-Qorti, diversament komposta, fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta v. Louis sive Lewis Bartolo** 2/11/1981, u **Ir-Repubblika ta' Malta v. Martina Galea** 9/11/1982. Tista' tkun relevanti ghall-finijiet ta' kontroll ta' dak li jghid ix-xhud John Pace. S'intendi dan qed jinghad interament bla pregudizzju ghal dak li jipprovdi l-Artikolu 459A tal-Kap. 9, u specjalment il-paragrafu (b) tas-subartikolu (1) tieghu. Ghalhekk ma jistax ikun hemm dubju li l-fedina penali ta' John Pace ghandha tigi ammessa bhala prova; u biex ma jkunx hemm sorprizi ghal hadd, ghandha anke tintlaqa' it-talba ghalbiex il-Kummissarju tal-Pulizija jigi ordnat jipprovdi kopja ta' din il-fedina penali lid-difensuri tal-appellant qabel il-guri.

8. Il-Qorti, pero`, ma tara ebda relevanza li jista' jkollhom is-sentenzi tal-Qorti Kriminali u tal-Qorti tal-Appell Kriminali moghtija fil-konfront ta' John Pace fis-26 ta' Frar 2007 u fl-14 ta' Gunju 2007. Dawn is-sentenzi jirrigwardaw proceduri ohra (ghalkemm l-incident kien l-istess wiehed, cioe` skambju ta' sparar bejn Pace u Fenech). Dawk is-sentenzi huma essenzjalment il-frott ta' l-opinjoni tal-gurati u tal-Imhallef/Imhallfin dwar il-fatti kif jirrizultaw minn dawk il-proceduri l-ohra, meta fil-proceduri odjerni l-fatti li jirrizultaw jistghu jkunu differenti jew jigu apprezzati b'mod differenti. Kif tajjeb osservat l-ewwel Qorti f'dan ir-rigward, "…il-provi f'dawn il-proceduri ghandhom isiru permezz tax-xhieda li jinstemghu matul il-

proceduri stess, u mhux b'referenza ghal dak li rrizulta waqt proceduri ohra…".

9. Ghall-motivi premessi, tiddisponi mill-appell billi tirriforma s-sentenza appellata bil-mod segwenti: (a) thassarha u tirrevokaha in kwantu cahdet it-talba ghall-produzzjoni, bhala prova, tal-fedina penali ta' John Pace kif ukoll in kwantu cahdet it-talba ghalbiex il-Kummissarju tal-Pulizija jkun ordnat jipprovdi lid-difensuri ta' Frangisk Fenech b'kopja tal-fedina penali aggornata ta' dan John Pace, u minflok tilqa' dawn iz-zewg talbiet u ghalhekk tammetti bhala xhud lill-Kummissarju tal-Pulizija jew rapprezentant tieghu sabiex jezibixxi kopja tal-fedina penali aggornata ta' John Pace, kif ukoll tordna lill-Kummissarju tal-Pulizija sabiex, fi zmien hmistax-il jum mil-lum jipprovdi kopja ta' din il-fedina penali lid-difensuri tal-appellant odjern; u (b) tikkonferma s-sentenza appellata fil-bqija. Tordna notifika ta' din is-sentenza lill-Kummissarju tal-Pulizija. Fl-ahharnett tordna li l-atti jigu rimessi lill-Qorti Kriminali ghall-kontinwazzjoni tal-proceduri skond il-ligi.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM--------------------------------